

AKARSULAR

- Akarsu, belirli bir yatak içinde sürekli veya en az bir mevsim boyunca akan sudur.
- Akarsuyun doğduğu yere kaynak, döküldüğü yere ağız denir.
- Bir akarsuyu komşu akarsu havzasından ayıran sınıra **su bölümü çizgisi** denir. Su bölümü çizgisi genellikle dağların en yüksek kesiminden geçer. Su bölümü çizgisi, kalkerli arazilerde, kurak bölgelerde ve bataklık alanlarda belirsizdir.

Talveg çizgisi: Bir akarsu yatağının en derin noktalarını birleştiren çizgiye denir.

Akarsu Havzası: Bir akarsuyun sularını topladığı bölgeye denir. Havzası en geniş olan akarsu Amazondur.

Açık Havza: Sularını denizlere kadar ulaştırabilen akarsu havzalarıdır. Türkiye'deki başlıca büyük akarsular buna örnektir.

Kapalı Havza: Sularını denizlere kadar ulaştırılamayıp kuruyan veya göle dökülüp kalan akarsulardır. Kapalı havzaların oluşmasında; yer şekillerinin oluşumu ve iklim etkilidir. Kapalı havzalar genellikle iç kesimlerde, kurak iklim bölgelerinde görülür. Açık havzalar ise kıyı kesimlerde ve nemli iklim bölgelerinde görülür. Türkiye'deki başlıca kapalı havzalar; Van gölü, Tuz gölü, Göller yöresi, Konya ovası, Eber kapalı havzası gibidir.

AKARSULARDA AKIM (DEBİ)

Akim, akarsu yatağının herhangi bir kesitinden 1 sn.de geçen su miktarıdır. m^3/sn olarak ifade edilir. Akımı en yüksek olan akarsu Amazon dur. Türkiye'de ise Fırat tır.

Akımda Etkili olan Faktörler

- 1) Havzaya düşen yağış miktarı,
- 2) Araziyi oluşturan taş ve tabakaların geçirimsizliği,
- 3) Sıcaklık : Sıcaklığın arttığı dönemlerde buharlaşma artacağından dolayı o dönemde akım düşmesi olur. Ayrıca kış sıcaklıklarının çok düşük olduğu yerlerde yağışlar kar şeklinde düşer. Bunlar kışın erimediği için akarsu bu dönemde beslenemez. Dolayısıyla akım düşmesi görülür.
- 4) Akarsu yatağı çevresindeki bitki örtüsü
- 5) Havzanın genişliği,
- 6) Havzadaki dağların kar buzları,
- 7) Yer altı suları ve kaynakları,
- 8) Beşeri faktörler: Akarsulardan sulama amacıyla yararlanılması.

AKARSU REJİMİ

Akarsuyun akımında yıl boyunca meydana gelen değişikliğe akarsu rejimi denir.

Akarsu Rejiminde Etkili Faktörler

- 1) Yağış rejimi (en fazla etkili olan faktördür)
- 2) Sıcaklık şartları
- 3) Havzanın genişliği: Aynı iklim bölgesinde geniş olması sadece akımı etkiler. Farklı iklim bölgelerinde geniş ise rejim daha düzenli olur.
- 4) Akarsu yatak eğimi: Eğimin fazla olması rejimin düzensizliğine yol açar.

Rejimlerine Göre Akarsular

- 1) **Düzenli Rejimli Akarsular:** Yıl boyunca akım değişikliğinin az olduğu akarsulardır. Ekvatorial iklim ve Ilıman Okyanus iklimlerindeki akarsular. Bu akarsular yıl boyunca enerji üretmeye, sulama, içme suyu elde etmeye ve ulaşımaya elverişlidir.
- 2) **Düzensiz Rejimli Akarsular:** Yıl boyunca akım değişikliğinin fazla olduğu akarsulardır. Yağış rejimi düzensiz olan iklimlerde görülür.
- 3) **Karma Rejimli Akarsular:** Sularını farklı iklim bölgelerinden toplayan akarsulardır. Türkiye akarsuları genelde karma rejimlidir. Çünkü kısa mesafede iklim değişmeleri görülür.
- 4) **Sel Rejimli Akarsular:** Yağışlı dönemlerde coşkun akarsular haline gelip, kurak dönemde kuruyarak ortadan kalkan akarsulardır. Örnek: İç Anadolu Bölgesi akarsularında olduğu gibi.
- 5) **Kaynak Sularıyla Beslenen Akarsular:** Gür kaynaklarla beslenen ve seviyelerinde çok az değişikliğin olduğu akarsular da vardır. Örnek: Manavgat Çayı gür karstik kaynaklarla beslendiği için Akdeniz'deki diğer akarsulara göre daha düzenli akıma sahiptir. Ayrıca Düden Suyu ve Köprü Çayı da kaynaklarla beslenen akarsulara örnektir.